«زمین‌خواری» هیولای کوه و جنگل و مراتع اردبیل

حفاظت از منابع طبیعی نیازمند قضاوت قاطع، حفاظت میدانی مجهز و اجرای پروژه‌های آبخیزداری است

گزارش
حوریه ملکی

زمین‌خواری در اردبیل دیگر یک تخلف ساده یا تصرف آشکار نیست؛ این پدیده در سال‌های اخیر به شکلی خزنده، پیچیده و کم‌صدا تغییر ماهیت داده و در لایه‌های حقوقی، تغییر کاربری‌های تدریجی و ساخت‌وسازهای قطره‌چکانی پنهان شده است. استانی که با بیش از ۲ میلیون هکتار اراضی ملی، مراتع و جنگل‌ها، یکی از ذخیره‌گاه‌های مهم طبیعی شمالغرب کشور به شمار می‌رود، امروز زیر فشار فزاینده سوداگران زمین، توسعه نامتوازن گردشگری و ضعف‌های نظارتی قرار دارد. آمارهای رسمی نشان می‌دهد، طی دو سال اخیر و با ورود دستگاه قضایی استان اردبیل بیش از ۲ هزار و ۸۰۰ هکتار از اراضی رفع تصرف شده و هزار و ۶۷۵ هکتار از اراضی ملی در قالب صدها پرونده حقوقی به بیت‌المال بازگشته است. آماری که در نگاه نخست امیدوارکننده به نظر می‌رسد اما کارشناسان هشدار می‌دهند این ارقام تنها نوک کوه یخ زمین‌خواری است.

استان اردبیل با بیش از ۲ میلیون هکتار عرصه منابع طبیعی شامل مراتع، جنگل‌ها و اراضی ملی از جمله استان‌های حساس کشور در حوزه تصرف غیرقانونی زمین به شمار می‌آید. موقعیت جغرافیایی خاص، هم‌مرزی با جمهوری آذربایجان، اقلیم مستعد کشاورزی و رشد سریع گردشگری به‌ویژه در مناطقی مانند سرعین، نیر، نمین و خلخال، زمین را به کالایی جذاب و سودآور تبدیل کرده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد؛ زمین‌خواری در اردبیل دیگر به دیوارکشی‌های شبانه یا تصرف‌های عریان محدود نیست. امروز با پدیده‌هایی مانند تغییر کاربری خزنده، کشاورزی نمایشی، واگذاری‌های صوری خانوادگی، دیوارکشی موقت و ساخت‌وساز تدریجی روبه‌رو شده؛ روش‌هایی که شناسایی آنها دشوارتر و مقابله با آنها پرهزینه‌تر است. بیشترین کانون‌های تصرف در سال‌های اخیر در حاشیه شهر اردبیل، سرعین، نمین، نیر، گرمی و خلخال گزارش شده است؛ مناطقی که یا در مسیر توسعه شهری و گردشگری قرار دارند یا ارزش زمین در آنها به‌صورت ناگهانی افزایش یافته است. منوچهر والیان، کارشناس اداره کل میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان اردبیل می‌گوید: «زمین‌خواری و گسترش بی‌ضابطه ویلاسازی‌ها یکی از جدی‌ترین تهدیدها برای پایداری گردشگری در استان است. مزیت رقابتی گردشگری اردبیل بر پایه طبیعت بکر، چشم‌اندازهای کوهستانی، مراتع سرسبز و جنگل‌های محدود اما ارزشمند آن شکل گرفته است. تخریب این سرمایه‌های طبیعی، عملاً زیربنای صنعت گردشگری را تضعیف می‌کند.»

وی با بیان اینکه ویلاسازی‌های پراکنده و تغییر کاربری اراضی ملی، علاوه بر برهم زدن سیمای طبیعی مناطق گردشگرپذیر، موجب افزایش فشار بر منابع آب، آلودگی بصری و از بین رفتن مسیرهای دسترسی طبیعی می‌شود، ادامه می‌دهد: «از بین رفتن جنگل‌ها و مراتع، جذابیت اکوتوریسم، طبیعت‌گردی و گردشگری سلامت را که از محورهای اصلی توسعه اردبیل است، تهدید می‌کند.» والیان تصریح می‌کند که در بلندمدت، تداوم این روند باعث افت کیفیت مقصد، کاهش ماندگاری گردشگر و حتی مهاجرت سرمایه‌گذاران رسمی گردشگری خواهد شد. گردشگری زمانی پایدار می‌ماند که حفاظت از طبیعت، مقدم بر سود کوتاه‌مدت زمین و ساخت‌وساز باشد.

تنظیم اقلیم محلی

به گفته سمیه ملکی، کارشناس منابع طبیعی، با اینکه سهم جنگل‌ها در اردبیل نسبت به استان‌های شمالی کمتر است اما همان عرصه‌های محدود جنگلی و کوهستانی، نقش حیاتی در تنظیم اقلیم محلی، جلوگیری از فرسایش خاک و تأمین منابع آب دارند. وی ادامه می‌دهد: «جنگل‌خواری در این استان بیشتر به‌صورت تبدیل اراضی جنگلی به باغ، ویلاسازی پراکنده و برداشت غیرمجاز نمود پیدا می‌کند. در مناطق کوهستانی نیز کوه‌خواری با برداشت مصالح، تسطیح دامنه‌ها و ساخت‌وسازهای غیرمجاز در حال گسترش است.» ملکی ادامه می‌دهد: «پیامد این روند، تنها از بین رفتن پوشش گیاهی نیست؛ بلکه افزایش رواناب‌های مخرب، تشدید سیلاب‌های فصلی، فرسایش شدید خاک و کاهش امنیت زیستی روستاها از تبعات مستقیم آن به شمار می‌رود. حتی کارشناسان محیط‌زیست هشدار می‌دهند ادامه این روند، اردبیل را در دهه آینده با بحران جدی خاک و آب مواجه خواهد کرد.»

چند روز پیش رئیس کل دادگستری استان اردبیل، در گزارش عملکرد دستگاه قضایی اعلام کرد که از سال گذشته تا کنون بیش از ۲ هزار و ۸۰۰ هکتار از اراضی متصرفی در استان با احکام قضایی رفع تصرف و به بیت‌المال بازگردانده شده است. حسین کثیرلو تأکید کرده بود: «بخش قابل توجهی از این پرونده‌ها مربوط به اراضی ملی، تغییر کاربری غیرمجاز و سوءاستفاده از اسناد عادی بوده است.» به گفته رئیس کل دادگستری استان اردبیل، صیانت از انفال و حقوق بیت‌المال، خط قرمز دستگاه قضایی است و هیچ‌گونه مماشاتی با زمین‌خواران صورت نخواهد گرفت. تحلیل آمارها نشان می‌دهد؛ ورود زودهنگام دادستانی‌ها و هماهنگی با یگان‌های حفاظت منابع طبیعی، نقش مهمی در افزایش سرعت رفع تصرف‌ها داشته است. همچنین مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان اردبیل، از رفع تصرف هزار و ۶۷۵ هکتار اراضی ملی در قالب ۵۶۳ پرونده خبر داده است. به گفته شهامت هدایت، بیشتر این تصرف‌ها خرد اما پرتکرار بوده‌اند؛ تصرف‌هایی که اگر در مراحل اولیه شناسایی نشوند، به‌تدریج تثبیت شده و تبدیل به مطالبه حقوقی می‌شوند. اگرچه این آمارها نشان‌دهنده افزایش برخورد قضایی است اما از زاویه‌ای دیگر، حجم بالای پرونده‌ها خود نشانه‌ای از گستردگی پدیده زمین‌خواری در استان اردبیل محسوب می‌شود.

جرمی که ریشه‌کن نمی‌شود!

سال‌هاست که مردم منتظرند تا قانون با متجاوزان به منابع طبیعی و ملی برخورد قاطع داشته باشد. سؤال افکار عمومی این است که اگر زمین‌خواری جرم است، پس چرا ریشه‌کن نمی‌شود؟

اعظم خلیلی، وکیل پایه یک، در گفت‌وگو با «جوان» می‌گوید که بررسی‌های حقوقی نشان می‌دهد؛ عوامل متعددی در رابطه با کندشدن رسیدگی به پرونده‌های زمین‌خواری وجود دارد. وی ادامه می‌دهد: «طولانی بودن فرایندهای قضایی و امکان اطاله دادرسی، استفاده زمین‌خواران از اسناد عادی و خلاهای ثبتی، کمبود نیروی انسانی و تجهیزات در یگان‌های حفاظت و فشارهای محلی و بعضاً سیاسی در پرونده‌های خاص از جمله زمین ماندن پرونده‌های زمین‌خواری است.»

خلیلی تأکید می‌کند، در بسیاری از موارد، زمین‌خواران با ایجاد سابقه تصرف، کاشت درخت یا ساخت سازه‌های موقت، تلاش می‌کنند وضعیت تصرف را «امر واقع» جلوه دهند؛ روشی که برخورد با آن نیازمند ورود سریع و قاطع نهادهای نظارتی است. گزارش‌ها نشان می‌دهند، سیاست حفاظت از اراضی در اردبیل در سال‌های اخیر تنها به برخورد قضایی محدود نشده است. اجرای ۹۵۴ بند آبخیزداری و بهره‌برداری از ۲۶ پروژه جدید سازه‌ای و ۱۱ طرح آبخیزداری در شهرستان‌های مختلف، بخشی از اقدامات پیشگیرانه محسوب می‌شود. برای تکمیل طرح‌های آبخیزداری استان، ۲۰ هزار میلیارد ریال اعتبار در یک بازه چهار ساله پیش‌بینی شده است. تجربه نشان می‌دهد؛ مناطقی که تحت پوشش مدیریت عرصه و آبخیزداری قرار می‌گیرند، کمتر در معرض تغییر کاربری و تصرف غیرمجاز هستند. با این حال، مسئولان منابع طبیعی تأکید دارند که بدون تقویت فوری یگان حفاظت، به‌روزرسانی تجهیزات و استفاده از سامانه‌های پایش هوشمند، امکان کنترل کامل عرصه‌های گسترده استان وجود ندارد.

زمین‌خواران در حال تغییر نقاب

اردبیل به عنوان یکی از مهم‌ترین استان‌های ایران که کوه‌های پر از برفش در کنار آب‌های گرمش می‌تواند آن را به نگین گردشگری ایران تبدیل کند، نیازمند مراقبت و نگهبانی بیشتر است. امروز از یکسو، آمارهای رفع تصرف و ورود جدی دستگاه قضایی نشان‌دهنده عزم حاکمیت برای صیانت از انفال است و از سوی دیگر، فشار اقتصادی، جذابیت زمین و تغییر شیوه‌های زمین‌خواری، تهدیدی دائمی برای منابع طبیعی به شمار می‌رود. حقیقت ماجرا این است که گزارش‌ها از افزایش رفع تصرف در استان اردبیل حکایت دارند اما کارشناسان منابع طبیعی معتقدند زمین‌خواری در حال تغییر چهره است. امروز با پدیده‌هایی مانند «کشاورزی نمایشی»، «دیوارکشی موقت»، «واگذاری خانوادگی صوری» و «ساخت‌وساز تدریجی» روبه‌رو هستیم که تشخیص آنها دشوارتر و هزینه مقابله با آنها بالاتر است. بنابراین تنها راه مهار این پدیده، ترکیب قضاوت قاطع، حفاظت میدانی مجهز و پیشگیری فنی مبتنی بر آبخیزداری است. اگر این سه ضلع، امسال و سال‌های پس از آن به‌صورت هم‌زمان و پایدار تقویت شود، می‌توان امیدوار بود که اردبیل از فهرست استان‌های پرخطر زمین‌خواری خارج شود؛ در غیر این صورت، زمین‌خواری با نقاب بزک کرده جدیدی، آرام و بی‌صدا باز خواهد گشت.

خبر

تحویل زمین و واحدهای مسکونی به متقاضیان یزدی

استاندار یزد اعلام کرد: ۷۶۸ واحد تکمیل شده، هزار و ۱۸۰ واحد در قالب مسکن تدریجی و ۳ هزار و ۶۰۰ قطعه زمین آماده‌سازی شده دهه فجر امسال به متقاضیان تحویل داده می‌شود.

محمدرضا بابایی، استاندار یزد در نشست شورای مسکن استان با بیان اینکه علاوه بر ۷۶۸ واحد تکمیل شده، هزار و ۱۸۰ واحد در قالب مسکن تدریجی و ۳ هزار و ۶۰۰ قطعه زمین آماده‌سازی شده در قالب گروه ساخت، دهه فجر امسال به متقاضیان تحویل داده می‌شود، افزود: به منظور سرعت بخشیدن به اجرای طرح‌های نهضت ملی مسکن، متقاضیان در صورت موافقت، ادامه فرایند تکمیل واحدهای مسکونی را شخصاً عهده‌دار خواهند شد. وی ادامه داد: مسائل و مشکلات مربوط به پایان کار پروژه‌های نهضت ملی مسکن استان که در سال‌های گذشته به متقاضیان تحویل داده شده در کوتاه‌ترین زمان ممکن از سوی شهرداری حل‌وفصل شود. مقام ارشد اجرایی استان با اشاره به لزوم تسریع در اجرای زیرساخت‌های پروژه‌های نهضت ملی مسکن استان گفت: تمامی دستگاه‌های زیرساختی و اجرایی و شهرداری‌ها نسبت به رفع موانع احتمالی و تکمیل زیرساخت‌های این طرح اقدام کنند.

اجرای طرح «جنگلداری اجتماعی» در پاوه

رئیس اداره جنگلداری و جنگل‌کاری استان کرمانشاه از اجرای آزمایشی طرح «جنگلداری اجتماعی» به صورت آزمایشی در شهرستان پاوه خبر داد.

عبدالعلی جلیلیان، رئیس اداره جنگلداری و جنگل‌کاری استان کرمانشاه با بیان اینکه طرح جنگلداری اجتماعی امسال به صورت پایلوت در چهار نقطه در استان‌های غربی برنامه‌ریزی شده بود، اعلام کرد: طرح «جنگلداری اجتماعی» در سطح ۱۵ هزار هکتار از منابع طبیعی پاوه به صورت آزمایش اجرا شده است که در صورت موفقیت در سال‌های آینده در دیگر شهرستان‌ها نیز اجرا خواهد شد. وی، هدف اصلی اجرای این طرح را جذب مشارکت جوامع جنگل‌نشین برای مدیریت، حفاظت، توسعه، احیا و بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی با همکاری مردم اعلام کرد و ادامه داد: این طرح با رویکرد پایین به بالا اجرا می‌شود و اولویت اجرای طرح با رفع نیازهای بهره‌برداران و جوامع محلی است. این مسئول با بیان اینکه این طرح صرفاً در محدوده جنگل‌های طبیعی اجرا می‌شود، گفت: در مواردی که نیاز به توسعه پوشش جنگلی از طریق نهال‌کاری یا بذرکاری باشد، از گونه‌های بومی منطقه شامل بنه، بلوط، گلابی جنگلی، افرا، کیکم استفاده خواهد شد. جلیلیان با بیان اینکه اجرای این طرح با نظر و مشارکت مستقیم بهره‌برداران صورت می‌گیرد، خاطرنشان کرد: اجرای چنین طرح‌هایی منجر به افزایش حس مالکیت و مسئولیت‌پذیری جوامع محلی می‌شود که زمینه‌ساز کاهش تخریب جنگل، جلوگیری از تجاوز به اراضی و اطفای حریق خواهد بود.

گرمابه‌های گناباد مکانی برای تعاملات اجتماعی

مرزپرگهر

گرمابه‌های تاریخی شهرستان گناباد از مهم‌ترین ۱۲۵۰ اثر تاریخی شناسایی شده در استان خراسان رضوی هستند. از دیرباز ۳۰ گرمابه تاریخی مربوط به دوره صفویه و قاجاریه در مناطق مختلف شهری و روستایی ساخته شدند که تعداد زیادی از آنها در طول تاریخ تخریب شده است.

در حال حاضر شش گرمابه در روستاهای روچی و زیرجان بخش کاخک شهرستان گناوه استان خراسان‌رضوی فعال است و بعضی از آنها بلااستفاده و برخی هم مانند گرمابه‌های تاریخی بیدخت، مرتضی علی قصبه شهر، حمام کرم نوغاب، پوریای ولی روستای بیلند و گرمابه باغ آسیا تغییر کاربری داده شده و به عنوان گود ورزش‌های باستانی از آنها استفاده می‌شود.

گرمابه ریاب مربوط به اواخر دوره صفوی، گرمابه‌های بهاباد، ساوط بجستان، صالح علیشاه بیدخت، قدیمی شهر، قلعه عمرانی، کلات و در بخش کاخک، دهستان کاخک، روستای کلات واقع شده است، همچنین گرمابه قدیمی روشناوند یکی از مکان‌های تاریخی در دهستان پسکلوت و در روستاهایی به همین نام است. این مکان در ضلع غربی و در مجاورت زمین‌های کشاورزی احداث شده است و بر اساس گفته قدما به وسیله مرحوم علی عیسی به‌صورت خزینه ساخته شده بود.

همچنین گرمابه نوده مربوط به دوره پهلوی اول از جمله مهم‌ترین گرمابه‌های آن دوران به شمار می‌رود.

به گفته کارشناسان میراث فرهنگی، گرمابه‌های سنتی در طول تاریخ تنها برای استحمام و نظافت استفاده نمی‌شد، بلکه مکان‌هایی بودند که از آنها برای تعامل اجتماعی افراد بهره گرفته می‌شد که از جمله آنها می‌توان به گرمابه تاریخی روستای هدف گردشگری «ریاب» اشاره کرد.

خبر

اتصال سواحل مکران به شبکه ریل سراسری کشور

مدیر کل بنادر سیستان‌وبلوچستان اعلام کرد: عملیات اجرایی ریل‌گذاری در بندر شهید بهشتی چابهار با هدف اتصال سواحل مکران به شبکه ریل سراسری کشور آغاز شد.

قاسم عسگری‌نسب، مدیر کل بنادر سیستان‌وبلوچستان با بیان اینکه عملیات اجرایی ریل‌گذاری در بندر شهید بهشتی چابهار با اعتباری بیش از ۳ هزار میلیارد تومان با سرمایه‌گذاری این سازمان با دستور وزیر راه‌وشهرسازی آغاز شد، گفت: این پروژه با سرمایه‌گذاری سازمان بنادر و دریانوردی به طول ۲۴ کیلومتر زیرسازی و ۱۱ کیلومتر اجرایی آغاز شد که با توجه به ریل پایه بودن کالاهای ورودی و خروجی بندر چابهار، اجرای ریل می‌تواند به دستیابی اهداف زیر کمک کند.

وی افزود: از اهداف این پروژه اتصال سواحل مکران به شبکه ریل سراسری کشور و کریدور شمال- جنوب، تسریع در خروج کالاهای اساسی، کالاهای کانتینری و نفتی و افزایش پذیرش کشتی‌های ورودی و افزایش راندمان عملیاتی بندر است.

این مسئول ادامه داد: همچنین کاهش ترافیک کامیون‌ها درون بندر و افزایش ضریب ایمنی حمل‌ونقل و افزایش صادرات محصولات ساختمانی و مواد معدنی و ایجاد جذابیت برای فعالان اقتصادی از دیگر مزایای این پروژه خواهد بود.

عسگری‌نسب گفت: اتصال ریلی به بندر شهید بهشتی چابهار موجب ارائه خدمات به کشورهای محصور در خشکی و ایجاد اشتغال پایدار در منطقه با تأکید بر به کارگیری نیروهای بومی خواهد شد.

بهره‌برداری و عملیات اجرایی ۹۹۹ پروژه در اردبیل

اردبیل

استاندار اردبیل گفت: در ایام دهه مبارک فجر بهره‌برداری و عملیات اجرایی ۹۹۹ پروژه عمرانی و اقتصادی در نقاط مختلف استان آغاز می‌شود.

مسعود امامی یگانه، استاندار اردبیل در شورای اداری این استان گفت: در ایام دهه مبارک فجر ۸۶۱ پروژه عمرانی با اعتباری افزون بر ۱۱ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان در نقاط مختلف استان به بهره‌برداری رسیده و عملیات اجرایی تعدادی از پروژه‌ها نیز آغاز می‌شود.

وی افزود: این پروژه‌ها حوزه‌های مختلفی از جمله محورهای اصلی و بزرگراهی، راه‌های فرعی و روستایی، توسعه زیرساخت‌ها در مناطق شهری و روستایی را در بر می‌گیرد که نقش مهمی در توسعه متوازن استان خواهند داشت. نماینده دولت در استان اردبیل ادامه داد: در این مناسبت، ۱۳۸ طرح اقتصادی با سرمایه‌گذاری حدود ۲۵ هزار میلیارد تومان در استان افتتاح یا کلنگ‌زنی می‌شود که طرح‌های قابل بهره‌برداری، زمینه اشتغال حدود هزار و ۹۴۰ نفر را فراهم می‌کند.

امامی یگانه همچنین بر تکمیل پروژه‌های عمرانی نیمه‌تمام از محل اعتبارات سفر رئیس‌جمهور و منابع ملی تأکید کرد و افزود: مدیران دستگاه‌های اجرایی باید در روزهای پایانی سال، پیگیری‌های لازم را از وزارتخانه‌های مربوط انجام دهند. وی با اشاره به اینکه پرداخت تسهیلات سرمایه در گردش برای واحدهای تولیدی، اقتصادی، اصناف و بازاریان در دستور کار قرار دارد، تأکید کرد: تلاش می‌کنیم طرح‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری مرتبط با سفر رئیس‌جمهور و همایش بین‌المللی سرمایه‌گذاری هرچه سریع‌تر وارد فاز اجرایی شوند. استاندار اردبیل گفت: براساس آخرین گزارش‌ها، ۵۸ طرح اقتصادی با مجموع ۶ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری ریالی و ۱۸۰ میلیون یورو سرمایه‌گذاری ارزی از محل این برنامه‌ها برای استان اردبیل پیش‌بینی شده است.

ویژه تهران
جوان
فرم اشتراک روزنامه جوان ۱۴۰۴
۱- مبلغ اشتراک را براساس جدول راهنما به شماره کارت ۵۸۹۲۱۰۷۰۴۴۲۱۶۱۴۴ بانک سپه به نام شرکت پیام‌آوران نشر روز واریز نمایید.
۲- فرم پر شده اشتراک را به همراه تصویر فیش بانکی به شماره تلفن همراه ۰۹۱۲۷۰۳۷۴۴۹ در شبکه‌های مجازی ایتا و تلگرام ارسال نمائید.
۳- ارسال روزنامه پس از رسیدن فیش و فرم اشتراک از اول و شانزدهم هر ماه آغاز می‌شود.
۴- در صورت تغییر نشانی در اسرع وقت امور مشترکین را مطلع فرمایید.

هزینه اشتراک	۳ ماه	۶ ماهه	۹ ماهه	یک ساله
مبالغ به تومان می‌باشد	۷۹۲,۰۰۰	۱,۵۸۴,۰۰۰	۲,۳۷۶,۰۰۰	۳,۱۶۸,۰۰۰

آدرس: تهران، خیابان بیهقی، کوچه شهید اکبر زجاجی (چهاردهم غربی)، پلاک ۱۲
کدپستی: ۱۵۱۴۷۵۵۳۱۵
نام و نام خانوادگی
نام شرکت یا مؤسسه
تلفن تماس
نشانی:
تلفن: ۸۸۷۳۰۹۴۲ - ۸۸۴۹۸۴۷۵